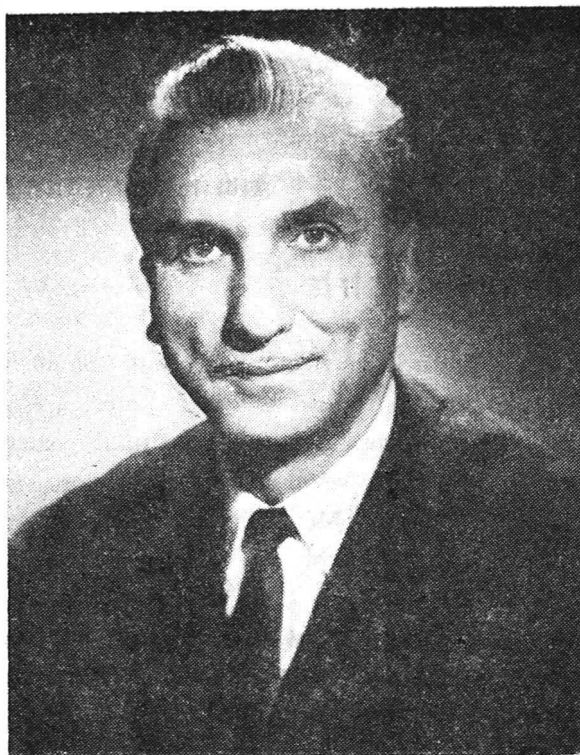

Constantin Palade

În pragul noii stagiuni artistice, cînd muzicieni și instituții muzicale se pregătesc să dăruiască publicului, cu elan tineresc frumuseți și bucurii care-i înalță sufletul, o veste ne-a cernit inima, ca un adevăr dureros, crud, apăsător. Un adevăr de neconceput dacă ne gîndim că a dispărut din breasla muzicienilor unul dintre membrii ei activi, destoinici și inimoși, iubitori de viață, răspînditori de optimism și tinerețe, unul din spiritele generoase și voluntare ce caracterizează familia compozitorilor. Căci aceasta este și rămîne pentru prezent și pentru viitor imaginea vie a muzicianului și omului Constantin Palade: entuziast și altruist, militant plin de energie pentru binele muzicii românești, el a dat întotdeauna o măsură comună idealurilor personale și frămîntărilor colegilor săi, legînd într-un singur mînunchi creația proprie, cuncașterea și răspîndirea folclorului muzical și activitatea interpretativă corală.

Discipol al unor pedagogi și maeștri de frunte ai muzicii românești ca Mihaîl Jora la armonie, contrapunct și compoziție, Faust Niculescu la teorie și solfegii, Constantin Brăiloiu la folclor și istoria muzicii, Constantin Bugeanu la orchestrație, Ștefan Popescu la dirijat, — Constantin Palade a adus o sirguincioasă contribuție în calitate de colaborator la Arhiva de folclor a Societății compozitorilor români între anii 1938—1942. Pionier al mișcării corale în cadrul culturii noastre noi, socialiste, Constantin Palade s-a afirmat ca dirijor de cor între anii 1944—1947, activînd apoi ca profesor de dirijat coral la Conservatorul muncitoresc din Capitală, responsabil artistic în cadrul Uniunii Generale a Sindicatelor din România, director al Filarmonicii „Oltenia” din Craiova, conferențiar la catedra de dirijat coral a Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, dirijor de cor la Opera română din București, director și dirijor al Ansamblului artistic al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, formație în fruntea căreia a întreprins turnee în mai multe țări.

Însușindu-și o bogată experiență prin contactul direct cu viața și cu năzuințele artistice ale maseilor, păstrînd și comunicînd cu dărnicie tezaurul versului și viersului popular cules îndeosebi de pe meleagurile natale ale Moldovei, oferind totodată, ca o adevărată antologie vie, tuturor celor din jur cunoștințele lui asupra pceziei românești de la Arghezi pînă la Labiș, și asupra istoriei naționale din timpurile legendare pînă la evenimentele înnoitoare ale epocii contemporane, Constantin Palade a transpus în creația sa aceste teme de seamă, dîndu-le o expresie sinceră, vibrantă, caldă. Am tresăltat de emoție cîntînd sub conducerea sa, în corul Conservatorului, cu un sfert de veac în urmă, balada plină de patos eroic dedicată lui Gheorghe Doja și realizată cu aleasă măiestrie. De atunci, palmaresul creației lui

Constantin Palade s-a îmbogățit neîncetat cu lucrări ample în genul oratoriului pentru orchestră, cor și soliști, cu suite pentru cor mixt și orchestră, cu piese corale de un cuprinzător ambitus tematic și de mijloace artistice. Stau mănturie prezența acestei creații în repertoriul ansamblurilor noastre profesionale și de amatori, precum și exegeza ei în studii de specialitate și valorificarea prin mijlocul tiparului și al înregistrărilor radiofonice.

Doresc să evoc de asemenea hărnicia și mărinimia cu care regretatul maestru și coleg a pus umărul pentru împlinirea nobilei meniri a Uniunii Compozitorilor, asumîndu-și responsabilități obștești, activînd ca membru în Comitetul de conducere al Uniunii Compozitorilor, ca șef al serviciului de copiatură și luînd fără preget cuvîntul pentru a sublinia în dezbateri publice și în presă realizările și aspirațiile culturii noastre muzicale contemporane, participînd cu abnegație la sprijinirea mișcării de amatori.

Pentru dragostea cu care și-a pus talentul și cunoștințele sale în slujba muzicii românești, Constantin Palade a fost distins cu Premiul de stat, cu Ordinul muncii și cu Ordinul Meritul cultural. Figura sa plină de bărbăție, sufletul său cald și prietenos, priceperea sa de artist și creator rămîn de-a pururi neșterse în conștiința muzicală românească.

Vasile TOMESCU

A simțit încă din copilărie nedreptățile sociale ale timpului său, și greu s-a strecurat prin școli ca să ajungă la liman. Tîrziu, cînd orînduirile s-au schimbat în țara noastră și Constantin Palade ajunsese o personalitate marcantă a vieții muzicale românești, cînd spera să se bucure, în mijlocul familiei sale și al nostru, de liniștea binemeritată de care avea atîta nevoie, nemiloasa boală i-a curmat firul vieții, ca să lase în locul lui durere și suferință.

S-a născut într-un sat sărac din județul Bacău, în anul 1915. Copil talentat, și-a început târziu educația muzicală, din cauza situației materiale precare. A absolvit Conservatorul în 1942, în plin război, când țara se afla în greu impas. Constantin Palade a muncit cu rivă spre a recupera anii pierduți pentru educația sa artistică, iar pentru a-și asigura existența a trecut prin multe funcții, pînă să-și vadă visul împlinit, acela de compozitor. Ca membru al Uniunii Compozitorilor i s-au încredințat numeroase sarcini, de care s-a achitat cu o înaltă conștiințozitate și competență.

Pasionat culegător de folclor și totodată bun cunoscător al artei noastre populare, Constantin Palade a cutreierat țara în lung și în lat, alegînd tot ce este mai frumos și mai interesant, spre a ne dărui adevărate perle, din care o bună parte le-a prelucrat el însuși cu deosebit talent. Continuator al înaintașilor muzicii corale românești, Constantin Palade ne-a lăsat o muzică senină, firească, de o rară sensibilitate. Excelează în muzica corală a *cappella*, prin armonii simple, accesibile corurilor de amatori, foarte expresive însă. Cîteva din marile lui poeme corale pot fi date ca exemple ale genului, prin complexitatea lor, pe de o parte, prin bogatul colorit armonic pe de alta. Sînt lucrări interesante ce-l caracterizează pe muzicianul complex, adăpat la o înaltă școală.

Marele succes al compozitorului Constantin Palade a fost *Balada despre Gheorghe Doja* și nu mai puțin celelalte cantate și oratorii scrise ulterior, pentru soliști, cor și orchestră mare, lucrări de prestigiu, din care răzbat talentul său deosebit și puternicele lui frământări interioare.

Colegul nostru s-a distins și prin articolele sale pline de conținut, publicate în *Muzica*, *Contemporanul*, *Indrumătorul cultural*, *Scînteia*, *Munca* și alte ziare și reviste.

Cunoscător și asiduu cercetător al partiturilor marilor compozitori, dar și ale celor de mai puțină îndeminare, Constantin Palade lucra de mult la un studiu privind scriitura corală, cu exemple și observații critice asupra unor greșeli și stîngăcii de scriitură. Din convorbirile avute cu dînsul mi-am dat curînd seama că aceasta avea să fie o lucrare foarte folositoare atît tinerilor compozitori, cît și celor mai vîrstnici. Nu știu în ce stadiu se află lucrarea prietenului și colegului Palade. Socot însă că dacă ea a rămas neterminată, ar fi o pierdere considerabilă în cazul cînd nu s-ar găsi cineva care să o continue, în spiritul gîndit de autor.

L-am cunoscut cu toții pe Constantin Palade și toți știm că era un om vesel, de un optimism cuce-ritor, de o fermecătoare vervă. Cine va putea uita vreodată umorul său sănătos și memoria sa prodigioasă? Constantin Palade știa pe dinafară mii de versuri ale celor mai de seamă poeți români.

Acum, generoasa inimă a lui Constantin Palade a încetat de a mai bate, iar glasul lui sonor a tăcut pentru totdeauna. În conștiința noastră va rămîne însă mereu prezentă imaginea celui care a fost bunul nostru prieten și înzestrat coleg, Constantin Palade.

Dumitru D. BOTEZ

Prea des, în ultimii ani, am trăit amarul unor grele despărțiri. Prea deseori Uniunea Compozitorilor a trebuit să-și plece fruntea în fața faldurilor de doliu!

Rîndurile celor care, de un sfert de veac, au constituit forța activă, de elită a muzicii românești, se răresc an de an, lăsînd printre noi goluri de neacoperit.

Deși am urmărit, cu tot mai mare strîngere de inimă, lupta eroic dusă în ultimul timp de confratele nostru Constantin Palade, cu necruțătoarea boală, nu am putut — sau nu am vrut să cred nici o clipă într-un deznodămînt tragic atît de apropiat. Vestea stingerii lui din viață am primit-o ca pe un trăsnet căzut din senin.

Ne obișnuisem cu prezența lui Constantin Palade în viața de fiecare zi a Uniunii, în Biroul secției de muzică corală, în cenacle, în adunări, peste tot dovedind același spirit activ, iradiînd în jur, printr-o glumă sau printr-un cuvînt mai ascuțit, spus însă pe un ton șugubăț, același binecunoscut umor moldovenesc care-l făcea stimat și iubit de colegi.

Pasionat de arta căreia i se dedicase, Constantin Palade nu și-a cruțat niciodată energia: paralel cu munca de creație s-a dăruit cu pilduitoare generozitate activității de îndrumare a atîtor coruri de amatori, a condus ani la rînd, cu competență, Ansamblul artistic al Uniunii Generale a Sindicatelor, a luat parte la acțiunile „de teren” inițiate de Uniune, s-a îngrijit cu mult spirit gospodăresc de biroul nostru de copiatură, și-a spus cuvîntul cu franchețe în dezbaterile din plenumul Uniunii sau în birourile de secții militînd deschis pentru o muzică angajată, cu largă arie de cuprindere a maselor, o muzică izvorîată din matca artei populare.

Creația s-a — începînd cu numeroasele-i coruri și încheiînd cu lucrările vocal-simfonice — demonstrată cu prisosință vibrația sinceră a compozitorului la realitățile din jur, atașamentul său la cauza poporului muncitor, încrederea nețărmurită în viitorul patriei pe care a cîntat-o și a slujit-o cu abnegație, într-o aură de modestie firească.

Apreciînd aceste eforturi multiple și confirmînd totodată realizările prestigioase obținute de Constantin Palade în decursul acestor neuitați ani de ardente trăiri, de lupte și nevisate împliniri — Statul nostru socialist i-a acordat compozitorului înalte și importante distincții.

Teodor BRATU

Cine îi cunoaște creația nu se poate să nu fie atras de aceasta pentru că ea poartă pe deasupra temeinicia cunoașterii meșteșugului, o investitură sufletească de calitate.

Ca unul care am tîlmăcit din creația sa lucrări de la prelucrări de cîntece populare și cîntece de masă pînă la *Doja*, oratoriul *Comunistul*, *Omul*, *Sînt Ion*, *Ninge...* — am avut satisfacția supremă de a fi avut în față opere ce împlinesc aspirațiile interpretului pe multiple planuri spirituale.

Opera sa răspunde în ultimii ani acoperirii în repertoriul creației corale a unui gol ce s-a resimțit privind lucrări à cappella de dimensiuni mai mari de largă respirație. Sub acest aspect datorita mea de interpret față de compozitorul Constantin Palade nu s-a încheiat și se cuvine a fi o datorie a tuturor interpreților, fapt care va atesta valoarea a creației lui Constantin Palade.

Receptiv la orice sfat, era el însuși un mare sfătuitor al tuturor, gata să sară în ajutor, nu numai cu vorba dar și cu fapta.

Ion PAVALACHE

Constantin Palade a trăit intens alături de mișcarea artistică de amatori, dar mai ales de confrății săi din instituția pe care a slujit-o cu sinceritate și dăruire, atât ca șef al biroului de copiatură muzicală, cât și ca entuziast artist creator.

Pe Costică Palade l-am cunoscut cu adevărat în zilele fierbinți de acum un sfert de veac, când activam împreună ca dirijori de cor la formațiile artistice muncitorești din Capitală. Se bucura de multă simpatie în rândul oamenilor simpli, fiindcă el însuși era o fire deschisă, directă, entuziastă, veselă, comunicativă. Avea darul vorbirii la inimă, ceea ce ne trebuia din plin în activitatea noastră corală din anii 1945—1947. Prezența lui Costică Palade în mijlocul dirijorilor de cor, a cântăreților amatori, a tinerilor compozitori risi-

pea umbra, melancolia, tristețea, aducând lumina, zîmbetul, optimismul. Cunoștea bine meșteșugul vocilor și nu puțini s-au bucurat de prețioasele sale îndrumări profesionale.

A îndrăgit din tinerețe folclorul, a cărui aromă proaspătă a păstrat-o de-a lungul întregii sale creații. Acest fond spiritual sănătos i-a asigurat muzicii sale o largă audiență, mai ales în cercurile formațiilor muncitorești. Culegerea de *Coruri populare românești* a marcat un punct culminant în drumul său componistic, pagini ca *Iedera* sau *Cîntec de nuntă* ilustrând fără echivoc însușirile acestui artist înzestrat, veritabil maestru al prelucrării folclorului.

Constantin Palade ne părăsește mult prea de timpuriu. În vremea din urmă l-am simțit tot mai aproape de inițiativele obștești ale Uniunii compozitorilor. Aveam nevoie de entuziasmul său molipsitor, de curajul opiniilor breslei noastre, atât de ferm exprimate de Constantin Palade, dar mai ales de *omul* dintr-o bucată, care nu s-a împăcat niciodată cu comoditatea, cu fuga de răspundere socială și profesională.

A trăit pentru triumful ideii de școală muzicală românească, străduindu-se să o servească pe toate căile. Dintr-un simplu birou de copiat note muzicale, Constantin Palade a făcut un veritabil centru de documentare și difuzare a creației românești de prestigiu național. Este o moștenire prețioasă peste care nu vom trece niciodată.

Viorel COSMA